

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

”Men gud vad svårt!”

En kvalitativ studie om systematiskt kvalitetsarbete i förskolan

Namn: Lovis Karlsson & Daniel Larsson

Program: Förskolläraryrket

Uppsats/Examensarbete: 15 HP
Kurs: LÖXA1G, Självständigt arbete (examensarbete) för förskollärare
Nivå: Grundnivå
Termin/år: HT/2018
Handledare: Martin Selander
Examinator: Pia Williams
Kod: HT18-2920-023-LÖXA1G

Nyckelord: Systematiskt kvalitetsarbete, utvecklingsekologisk systemteori, förskola, förskollärare.

Abstract

Följande examensarbete handlar om systematiskt kvalitetsarbete och hur detta bedrivs i förskolans verksamhet utifrån förskollärares beskrivningar. I förskolans läroplan står det att förskollärare ska dokumentera, följa upp, utvärdera och analysera förskolans kvalitet (Skolverket, 2016). Utöver det har förskolechefen ansvar över att uppföljning och utvärdering av det systematiska kvalitetsarbetet sker (Skolverket, 2016). Tidigare forskning visar dock att analyser av förskolans måluppfyllelse och utvärdering av kvaliteten ofta uteblir.

Utifrån detta fanns det ett intresse att gå djupare in i hur förskollärare uttrycker att det systematiska kvalitetsarbetet bedrivs i verksamheten och vad som påverkar arbetet, samt hur förskollärare påverkas, vilket också blev studiens frågeställning och syfte. Studien är en kvalitativ studie med halvstrukturerade intervjuer där fyra förskollärare ingår. Bronfenbrenners utvecklingsekologiska systemteori har använts som teoretisk utgångspunkt för att analysera det insamlade materialet och söka svar på frågeställningarna.

I studiens resultat beskrivs att förskollärarna i studien arbetar på olika sätt med systematiskt kvalitetsarbete. Det framgår också att förskollärarnas arbete med det systematiska kvalitetsarbetet påverkas av en mängd faktorer. Det påverkas dels av vald ansats och dels av kollegor och arbetslag. Utöver detta visar studien att både barn, förskolechef samt huvudman har en påverkan på hur förskollärare utför systematiskt kvalitetsarbete. Även läroplanen och utbildningen inom området har en påverkan. Studien visar att dessa ovanstående exempel bidrar till olika förutsättningar för förskollärare att bedriva systematiskt kvalitetsarbete. Således kan detta leda till olika villkor för barnens utveckling och lärande.

Förord

Först och främst vill vi tacka de forskollärare som ställde upp för intervju så att denna studie överhuvudtaget blev möjlig, tack för er tid. Vi vill även tacka vår handledare, Martin Selander, som stöttade och handledde oss. Slutligen också ett stort tack till de som korrekturläst texten, alla som vi diskuterat och frågat på vägen samt varandra för gott samarbete!

Innehållsförteckning

1	Inledning	5
2	Syfte och undersökningsfrågor/frågeställningar	6
2.1	Frågeställning	6
3	Tidigare forskning och statliga granskningar	6
3.1	Läroplanens förändring över tid	6
3.2	Tidigare forskning om systematiskt kvalitetsarbete	7
4	Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp	9
4.1	Den utvecklingsekologiska systemteorin	9
4.2	Centrala begrepp.....	10
4.2.1	Microsystem	10
4.2.2	Mesosystem.....	10
4.2.3	Exosystem	10
4.2.4	Makrosystem	10
4.2.5	Kronosystemet	11
5	Metod och genomförande	11
5.1	Kvalitativa intervjuer som metod	11
5.2	Avgränsning och urval	11
5.3	Tillvägagångssätt.....	12
5.4	Analysmetod.....	13
5.5	Diskussion kring studiens kvalitet.....	13
5.6	Etiska överväganden.....	14
6	Resultatredovisning	14
6.1	Mikrosystemet	14
6.1.1	Sammanfattning	16
6.2	Mesosystemet	17
6.2.1	Sammanfattning	19
6.3	Exosystemet.....	19
6.3.1	Sammanfattning	20
6.4	Makrosystemet	21
6.4.1	Sammanfattning	22
6.5	Kronosystemet.....	22
6.5.1	Sammanfattning	22

7	Slutdiskussion.....	22
7.1	Metoddiskussion.....	23
7.2	Resultatdiskussion	24
7.2.1	Microsystemet	24
7.2.2	Mesosystemet	25
7.2.3	Exosystemet och makrosystemet.....	26
7.2.4	Kronosystemet	28
7.3	Sammanfattande diskussion	28
8	Referenslista	31
9	Bilagor.....	34
9.1	Informationsmail	34
9.2	Intervjuformulär	35

1 Inledning

Förskolan är en pedagogisk verksamhet med mål som förskollärare samt övriga pedagoger ska sträva mot för att barnen ska ges möjlighet till lärande och utveckling. En verksamhet där lek, lärande och omsorg bildar en helhet. Hur kan pedagoger synliggöra att de har bidragit till barns möjlighet till lärande och utveckling och hur kan arbetslagens metoder utvecklas ytterligare för att uppnå läroplanens strävandemål? Det systematiska kvalitetsarbetet kan användas som ett verktyg i verksamheten för att utvärdera verksamheten samt utveckla pedagogiska metoder för lärande och utveckling. Det systematiska kvalitetsarbetet handlar om att utvärdera sin egen verksamhet, inte bedöma enskilda barns prestationer.

”Förskolans kvalitet ska kontinuerligt och systematiskt dokumenteras, följas upp, utvärderas och utvecklas. För att utvärdera förskolans kvalitet och skapa goda villkor för lärande behöver barns utveckling och lärande följas, dokumenteras och analyseras” (Skolverket, 2016, s.11).

”Förskollärare ska ansvara för att resultat av dokumentation, uppföljningar och utvärderingar i det systematiska kvalitetsarbetet används för att utveckla förskolans kvalitet och därmed barns möjligheter till utveckling och lärande” (Skolverket, 2016, s.12).

I läroplanen för förskolan beskrivs *vad* förskollärare ska göra, men *hur* detta arbete ska fortlöpa nämns inte, det vill säga läroplanen definierar inte hur detta arbete ska gå till. Även förskolechefen har en viktig roll i kvalitetsarbetets utformning. Tidigare forskning visar på att det finns brister inom arbetet med systematiskt kvalitetsarbete i förskolan, att dokumentation sker men att analys och resultat ofta hamnar i bakgrunden.

Utifrån den kritik som lyfts från forskarvärlden utifrån läroplanens strävandemål, är det av vikt att stärka förskollärares förståelse av det systematiska kvalitetsarbetet för att möjliggöra att läroplanens strävandemål kan realiseras. Utifrån detta fanns ett intresse att undersöka hur förskollärare beskriver att detta arbete bedrivs. Detta är inte bara viktigt för professionen och förskollärarna utan även för barns möjligheter till lärande och utveckling.

2 Syfte och undersökningsfrågor/frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur förskollärare uttrycker att de realiserar läroplanens skrivningar om systematiskt kvalitetsarbete. Med detta finns också ett intresse att söka svar på vad som påverkar förskollärarens arbete utifrån det presenterade empiriska materialet och hur det kan påverka arbetet med det systematiska kvalitetsarbetet.

2.1 Frågeställning

- Hur beskriver förskollärare att de arbetar med systematiskt kvalitetsarbete i verksamheten?
- Vad påverkar och hur påverkas förskolläraren i arbetet med systematiskt kvalitetsarbete i förskolan?

3 Tidigare forskning och statliga granskningar

3.1 Läroplanens förändring över tid

Genom åren har förskolans läroplan genomgått många förändringar, den har kommit att omformuleras, målen har blivit fler och bland annat arbetet med genus har lagts till. Bland annat har också det systematiska kvalitetsarbetet stärkts i läroplanens skrivningar. Vallberg Roth (2001) skriver om ”det situerade världsbarnets läroplan”, i slutet av 1990-talet blir utbildningsdepartementet och skolverket ansvariga för förskola och fritidshem. Under denna period är bland annat målstyrning och decentralisering viktiga faktorer som kommer att påverka läroplanen som den ser ut idag. Dahlberg och Lenz Taguchi (2015) diskuterar ett målstyrt system och en ”förskolning” av dagens förskola. Ett skifte från tidigare är att dagens samhälle går i riktning mot att utbildningssystemet letar sig längre ner i åldrarna påpekar Dahlberg och Lenz Taguchi (2015) och skriver vidare att detta beror på att utbildningssystemet redan är utbyggt för äldre åldrar, därmed vänder sig nu utbildningen mot de yngre och deras potentiella lärande.

Förskolans läroplan kom under 1990-talet mer och mer att likna grundskolans, med ämnesrelaterat innehåll och mål att sträva mot som snarare fokuserar på utbildning och bedömning av verksamheten. Samhällets förväntningar på förskolan och på förskolans lärare är idag annorlunda än för ett fåtal decennier sedan (Bergöö, 2016). Som tidigare nämnt har numera systematiskt kvalitetsarbete och dokumentation en större roll i dagens läroplan för förskolan (Skolverket, 2016).

Med den förändringen som har skett i förskolans läroplan behöver också förskolan förändrade arbetsätt för att värdera kvaliteten av den verksamheten som bedrivs och erbjuds för barns lärande och utveckling. Förskolans läroplan fastslår att,

“Förskolans kvalitet ska kontinuerligt och systematiskt dokumenteras, följas upp, utvärderas och utvecklas. För att utvärdera förskolans kvalitet och skapa goda villkor för lärande behöver barns utveckling och lärande följas, dokumenteras och analyseras.” (Skolverket, 2016, s.11).

“Syftet med utvärderingen är att få kunskap om hur förskolans kvalitet, dvs. verksamhetens organisation, innehåll och genomförande kan utvecklas så att varje barn ges bästa möjliga förutsättningar för utveckling och lärande” (Skolverket, 2016, s.11).

3.2 Tidigare forskning om systematiskt kvalitetsarbete

Ovanstående citat från förskolans läroplan och dokumentation i förskolan diskuterar Dahlberg och Lenz Taguchi (2015), hur dokumentation syftar till att lyfta fram praktiken, både för barnen och vårdnadshavare samt samhället och även för verksamhetens utveckling.

Författarna redogör hur dokumentation av vad barnen tar sig för samt vad förskollärare gör i samarbete med barnen kan skapa en förståelse av vilken verkan pedagogiska samt didaktiska val får för verksamheten, det är ett redskap för utveckling av den egna pedagogiska praktiken (Dahlberg & Lenz Taguchi, 2015). Genom att reflektera över sin egen praktik, pedagogiska val och didaktiska ställningstagande samt analysera dokumentationen som produceras kan verksamheten utvärderas och utvecklas. Dock betonar Dahlberg och Lenz Taguchi (2015) både vikten av reflektion och analys för utveckling samt vikten av samtal och diskussion av det dokumenterade för att en utveckling och förändring ska kunna realiseras.

I likhet med Dahlberg och Lenz Taguchi (2015) lyfter Palmer (2012) betydelsen av samtal och diskussion av dokumentationen i det systematiska kvalitetsarbetet. Beroende på ansats och teorier realiseras systematiskt kvalitetsarbete på olika sätt, oberoende av ansats och teori, syftar arbetet till utveckling av verksamheten. För att exemplifiera skillnader mellan ansatserna kan utgångspunkten lyftas fram. Med en pedagogisk dokumentation som ansats utgår det systematiska kvalitetsarbetet från barnen själva, vad som fångar deras intressen samt vad som sysselsätter barnen i vardagen på förskolan (Palmer, 2012).

Detta skiljer sig från hur Sheridan och Pramling Samuelsson (2009) beskriver det med utvecklingspedagogisk ansats, författarna beskriver ett lärandeobjekt, där läraren tar ansvar för barnens potentiella lärande. Därmed utgår ansatsen från förskolans läroplan och dess strävansmål, men det gör även pedagogisk dokumentation, men med mer tydlig riktning mot barns intressen. Barns intressen medger även Doverborg, Pramling och Pramling Samuelsson (2013) som betydelsefulla inom utvecklingspedagogiken men betonar att vikten och det centrala är kompetensen från förskolans lärare att förverkliga läroplanens intentioner, lärare behöver också väcka intresse, utmana samt utöva inflytande på barns lärande och kunskapande.

Inom aktionsforskning är utgångspunkten verksamhetens behov, de verksamma ses som kompetenta att välja ett område att utveckla eller förändra i den egna verksamheten (Rönnerman, 2010). Inom aktionsforskning fokuseras på vad verksamheten givit för förutsättningar till barnens lärande och utveckling, det är sedan upp till pedagogerna att välja ett område de anser verksamheten eller de själva behöver förändra för att ge barnen möjlighet till detta. Aktionsforskning ska bygga på både praktiska erfarenheter och vetenskaplig grund, vilket innefattar tidigare forskning och även styrdokument.

Rönnerman (2010) skriver att under analysprocessen kan utvecklingsområdet med fördel kopplas till de strävansmål som finns i förskolans läroplan. Hon exemplifierar även aktioner där förskolor använt strävansmål innan analysprocessen för att tydliggöra vilken riktning arbetet ska ha (Rönnerman, 2010).

Alvestad och Sheridan (2014) skriver i en internationell studie om norska förskolor och förskolläraernas syn på den skyldighet de har att bedriva systematiskt kvalitetsarbete i verksamheten. Studien genomfördes med olika typer av metoder, observation av verksamheten samt intervjuer med yrkesverksamma. Observationen av verksamheten pågick under två månader genom nära interaktion mellan förskollärare och forskare. Den data som samlades in användes sedan för att utgöra en grund till intervjuerna, som handlade om hur det systematiska kvalitetsarbetet bedrivs, med fokus på planeringsstadiet och dokumentationsstadiet. I studien framkom det att förskollärarna i studien ansåg att dokumentationen är en bra grund för att se om målen i läroplanen uppfylls. Även förskolans kvalitet beror på vad och varför pedagoger dokumenterar, om fokus ligger på att se vad barnen lärt sig eller om man fokuserar på att analysera sig själv som förskollärare för att kunna erbjuda större möjlighet till barns lärande. Det Alvestad och Sheridan (2014) skriver är således att verksamhetens kvalitet berikas alternativt begränsas beroende på hur förskollärare uppfattar samt vad de fokuserar dokumentationsarbetet på.

I en kvalitativ studie av Håkansson (2016) där 25 förskolechefer och förskolor från olika kommuner ingår är syftet att studera mönster inom förståelsen för, och tillvägagångssätt med det systematiska kvalitetsarbetet. Förskolecheferna i studien betonar att det systematiska kvalitetsarbetet syftar till reflektion och analys över verksamhetens kvalitet, men i praktiken används dokumentationen för att stödja barnens lärande och utveckling samt synliggöra förskolans arbete (Håkansson, 2016). Dokumentationens innehåll syftar snarare till verksamhetens fysiska miljö än kompetensutveckling hos de verksamma (Håkansson, 2016). Förskolecheferna i studien uppfattar att det finns en osäkerhet bland förskollärare kring hur arbetet med systematiska kvalitetsarbetet ska bedrivas, samt en ovilja att utföra arbetet på grund av tidsbrist. Detta kan bero på att kraven för det systematiska kvalitetsarbetet har höjts i läroplanens skrivningar och att detta lett till en osäkerhet bland de verksamma (Håkansson, 2016).

Skolinspektionen (2012) granskning anmärker på hur det systematiska kvalitetsarbetet bedrivs i många av Sveriges förskolor. Deras slutsats är bland annat att arbetet inte görs fullt ut i verksamheten. Barnens alster som teckningar och målningar som dokumenteras, följs inte upp. Analyser och komma till en slutsats hur exempelvis aktiviteter möjliggör lärande eller inte, saknas ofta. Uppföljningen av det dokumenterade lyser ofta med sin frånvaro konstaterar Skolinspektionen (2012). Skolinspektionens slutsats är att många förskollärare känner en oklarhet angående dokumentation och systematiskt kvalitetsarbete.

Även Sheridan, Williams och Sandberg (2013) kommer till liknande slutsatser i sin studie, med att det finns en problematik kring uppfattningarna om hur det systematiska kvalitetsarbetet ska följas upp och utvärderas. Syftet med studien är att undersöka hur förskollärare tar till sig och bedriver det systematiska kvalitetsarbetet i verksamheten. Studien gjordes med hjälp av intervjuer och 30 stycken svenska förskolor medverkade, i slutsatsen belyser Sheridan et al. (2013) att pedagogerna i hög utsträckning dokumenterar i verksamheten, men att utvärderingarna av dokumentationen ofta sammanfattar projekt, temaarbeten och aktiviteter. Utifrån studiens resultat konstaterar Sheridan et al. (2013) att det krävs en djupare förståelse bland förskollärare av vad systematiskt kvalitetsarbete innebär och vad det syftar till.

Skolinspektionen (2018) har under de senaste åren gjort en granskning för att försöka kartlägga vart man brister i arbetet med det systematiska kvalitetsarbetet. Denna myndighet har som uppgift att granska samt kontrollera kvaliteten av förskolans pedagogiska verksamhet samt övriga skolområden. Från regeringen fick myndigheten uppdraget att i synnerhet granska förskolans kvalitet och måluppfyllelse. Detta skedde under åren 2015 till 2017 och granskningen var både på förskolenivå som förskolechefs- samt huvudmannanivå. Resultatet av granskningen visar på brister som finns inom det systematiska kvalitetsarbetet med att styras utifrån läroplansskrivningar, uppdraget samt barns bästa (Skolinspektionen, 2018). Gällande förskolenivå påpekar Skolinspektionen (2018) frånvaro av grundliga analyser av förskolans måluppfyllelse och kvalitet, granskningen av den egna verksamheten sker oftast muntligt angående barnens utveckling och lärande. Utifrån de dokumenterade uppföljningar Skolinspektionen (2018) tagit del av i granskningen tyder det på att dokumentationen snarare inriktar sig på arbetsprocesser samt förskolans aktiviteter framför analyser och resultat av den pedagogiska verksamhetens kvalitet.

4 Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp

4.1 Den utvecklingsekologiska systemteorin

Med utvecklingsekologisk systemteori kommer vi tolka och analysera det empiriska materialet för att närma oss svar på studiens syfte och frågeställningar. Teorin bygger på att individers handlande påverkas av olika system där syftet är att vetenskapligt kunna studera människors utveckling över tid (Bronfenbrenner, 2004). Dessa system används för att kunna få en djupare förståelse för hur och vad som påverkar individens utveckling, Bronfenbrenner (2004) utgår från barnets utveckling i förklarandet av den utvecklingsekologiska systemteorin. Med samma teori som utgångspunkt berättar Andersson (2013) att teorin likväl kan användas på vuxna individer, att lärande sker genom hela livet då människan är i ständig förändring och utveckling. Därmed är teorin relevant för studien för att förstå vad som påverkar och hur det påverkar förskollärare i arbetet med systematiskt kvalitetsarbete.

Andersson (1986) tolkar Bronfenbrenner med att de biologiska och de miljömässiga förutsättningarna har betydelse, men att det är själva samspelet mellan dessa som är det viktiga att analysera för att förstå individens utveckling.

Andersson (1986) nämner också det som Bronfenbrenner kallar för det fenomenologiska perspektivet, alltså individens egen uppfattning av sin situation. Även Andersson (2013) för tankarna till detta, att Bronfenbrenner syftar till att individen inte bara är ett resultat av omgivningen, utan att individen själv skapar samt påverkar sin omgivning. Påverkan kommer därmed inte bara utifrån omgivningen utan även inifrån individen själv.

4.2 Centrala begrepp

Slutligen en begreppsbeskrivning för att förklara och förtydliga de olika systemen inom den utvecklings ekologiska teorin och hur individen påverkar samt påverkas av dessa system.

4.2.1 Microsystem

Detta system är de närmaste strukturer och processer som direkt påverkar individen. Bronfenbrenner (2004) skriver att det exempelvis är hemmet eller lekplatsen. Systemet innefattar samverkan mellan individen och dennes närmiljö (Andersson, 2013). Under individens uppväxt ingår denne i flera microsystem samtidigt, de olika microsystemens samverkan kommer i sin tur att påverka individen (Andersson, 1986).

4.2.2 Mesosystem

Den samverkan som sker mellan en individs olika microsystem leder till nya system, mesosystemet (Andersson, 1986). Systemet innefattar kopplingen mellan två eller flera processer som den utvecklande individen ingår i. Mesosystemet är ett system uppbyggt av flera microsystem som samverkar och påverkar varandra (Bronfenbrenner, 2004). Andersson (2013) definierar detta system på liknande sätt, att mesosystemet innebär att olika närmiljöer och microsystem samverkar med varandra.

4.2.3 Exosystem

Kopplingen mellan två eller flera processer, där minst en inte har en direkt koppling till individen, men som påverkar en process som har det. Bronfenbrenner (2004) förklarar att ett exosystem exempelvis kan vara föräldrarnas arbetsplats i relation till barnet som individ. Förhållanden som indirekt påverkar individen, utöver Bronfenbrenners exempel, beskriver Andersson (2013) kan innefatta skolans förutsättningar eller politik på lokal nivå. Exosystemet innefattar de miljöer som individen inte har direktkontakt med, men som ändå kommer att påverka individens utveckling (Andersson, 1986).

4.2.4 Makrosystem

Makrosystemet innefattar de överliggande mönster som påverkar hur de andra systemen förhåller sig, till exempel ideologi eller kultur (Bronfenbrenner, 2004). Andersson (2013) exemplifierar att detta system innebär att rådande normer och samhällets värderingar integreras samt påverkar övriga system i det systemekologiska systemet. Makrosystemet är de generella mönster inom en kultur, och som påverkar individen på ett särskilt sätt än om den ingår i en annan kultur eller ett annat makrosystem (Andersson, 1986). De ideologiska, ekonomiska, historiska samt politiska värderingarna utgör makrosystemet.

4.2.5 Kronosystemet

Förutom de fyra grundsystemen så ingår också tid i vad som påverkar människans utveckling. Människan och individens påverkan av tid och hur länge man befunnit sig i en viss tidsepok. Bronfenbrenner (2004) förklarar att kronosystemet även innefattar förändringar över tid inom individen.

5 Metod och genomförande

5.1 Kvalitativa intervjuer som metod

Arbetet är en empirisk kvalitativ intervjustudie där fokuseringen är att tolka svaren från det insamlade materialet, empirin, ur flera perspektiv, snarare än att sammanställa data till statistik. En kvalitativ studie fokuserar på att tolka empiri utifrån olika perspektiv samt försöka förstå människors handlingar och innebörden av dem (Eriksson Barajas, Forsberg & Wengström, 2013).

Löfgren (2014) argumenterar för vikten av att lyfta fram förskollärares upplevelser i verksamheten för att visa på olikheter och variationer av synen på läroplanens strävandemål och hur de realiseras. En fördelaktig aspekt av intervjuer är att dessa öppnar för upptäckter av detaljer samt uppfattningen av individens perspektiv, samtal är möjligtvis bästa sättet att få insyn i andras resonemang och perspektiv (Björndal, 2002). Fokus är att intervjuer av förskollärare i olika områden och med olika arbetssätt ska synliggöra olika beskrivningar hur arbetet med systematiskt kvalitetsarbete kan förstås och realiseras samt vad som påverkar detta. Studien bygger på halvstrukturerade intervjuer. Där kan följdfrågor ställas och anpassas utifrån svaren, Eriksson Zetterquist och Ahrne (2014) påpekar att det är en fördel med kvalitativa halvstrukturerade intervjuer. Intervjuer är också en bra metod när det kommer till att få mer utförliga svar och få en insyn av det individen upplever, vilket Ahrne och Svensson (2010) påpekar.

Om studien hade gjorts med enkät och standardiserade frågor, hade svaren blivit mer statiska och endimensionella (Eriksson Zetterquist & Ahrne, 2014; Svensson & Ahrne, 2014). Samtidigt hade en kvantitativ enkät bidragit med en generalisering av ett annat slag. Arnqvist (2014) menar att en väl grundad och utförd kvantitativ enkätundersökning kan bidra till en generalisering som sträcker sig utanför de som deltagit i studien, det vill säga, förskollärare som yrkesgrupp snarare än förskollärare som individer.

5.2 Avgränsning och urval

Studien bygger på intervjuer med förskollärare inom kommunala verksamheter i Västsverige. Det fanns tankar i ett tidigare stadie att arbetet skulle inkludera privata aktörer.

Detta av intresset om det finns skillnader hur arbetet bedrivs beroende på privat eller kommunal huvudman. Valet att endast inkludera kommunala huvudmän gjordes på grund av studiens storlek och tidsbegränsning, därav har kooperativa och privata huvudmän uteslutits.

Läroplanen för förskolan förtydligar att det är förskolläraren som har huvudansvaret för det systematiska kvalitetsarbetet i verksamheten (Skolverket, 2016), därmed är barnskötare och övrig personal ej inkluderade i studiens genomförande. Förskolorna i studien har valts med hjälp av den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) under förskolläraryrket. Under dessa vfu perioder har vi kommit i kontakt med förskolechefer och det är med deras enheter och förskollärare studien bygger på. Dessa förskollärare har intervjuats, och utgett underlag i denna studie.

5.3 Tillvägagångssätt

Ahrne och Svensson (2010) diskuterar urval av empiriska objekt och två olika strategier inom detta. Den ena strategin innebär att söka efter miljöer som är snarlika varandra, den andra strategin är att söka miljöer där man kan hitta olikheter. Studien har därför genomförts genom intervjuer med fyra förskollärare i olika kommuner i Västsverige. Från början var planen att intervjua sex personer, men redan efter fyra intervjuer synliggjordes vissa strukturer och likheter i materialet, som kunde ge ett tillräckligt underlag för att besvara syfte och frågeställning.

För att hitta intervjupersoner kontaktades förskolechefer i olika kommuner med hjälp av ett informationsmejl för att få ett tillåtande och därmed tillträde till verksamheten (se bilaga 1). Intervjuerna skedde under en period av två veckor och intervjuerna spelades in med hjälp av ljudupptagning med mobiltelefon som sedan transkriberades var för sig. Björndal (2002) redogör fördelar med ljud- och videoinspelningar vid observationer, framförallt att man "konserverar" en händelse och med detta kan man återupprepa händelsen så många gånger som önskas. Av samma anledning blir ljudupptagning av intervju en fördel i denna studie, materialet kan bearbetas ett flertal gånger för att minimera risken för misstolkningar eller att intervjuaren hörde fel. Utöver detta kan också frågorna som ställs analyseras och värderas, om de under tillfället var öppna eller möjligtvis styrda. Dock hade valet av videoinspelning kunnat bidra till att tolka miner samt kroppsspråk som inte går att göra vid endast ljudupptagning. Både intervjuerna och transkriberingarna gjorde vi tillsammans. Intervjuerna på grund av att få en likvärdig förståelse vad intervjupersonerna sagt och transkriberingsarbetet för att göra det mindre tidskrävande. Varje intervju transkriberades var för sig och kodades systematiskt med färgkoder utifrån teorins begrepp, det för att på ett organiserat sätt bearbeta materialet, detta såg vi som en förutsättning för att analysera materialet. Intervju, transkribering och systematisk färgkodning skedde enskilt och var för sig, mellan varje intervjutillfälle, detta visade sig sedan vara till en fördel för att effektivisera tiden för studien.

Under intervjuerna användes ett intervjuformulär som grund (se bilaga 2), eftersom halvstrukturerade intervjuer använts som metod blev följdfrågorna i varje intervju individuella beroende på deltagarnas svar. Alla frågor har dock koppling till studiens frågeställning. Möjliga svar som ej varit relevanta för analysdelen har gallrats bort i det presenterade empiriska materialet i studien. Utöver detta blev intervjupersonerna, utifrån etiska aspekter, informerade om att de under arbetets gång hade möjlighet att dra sig ur studien.

För att hitta tidigare forskning som är relevant för studien och som syftar till frågeställningen har bland annat sökorden systematiskt kvalitetsarbete, dokumentation, förskolans läroplan och förskolan använts när sökning skett i olika databaser. De databaser som använts har varit: Education Database, Education research complete samt ERIC. Den utvecklingsekologiska systemteorin har under förskolläraryrket bearbetats i andra kurser, utifrån det såg vi fördelar med teorin för studiens syfte och frågeställning. För att hitta information om teorin användes litteratur till tidigare kurser samt sökning via databasen för Göteborgs universitetsbibliotek.

5.4 Analysmetod

För att närma oss svar utifrån studiens syfte och frågeställning har det empiriska materialet ställts mot tidigare forskning, där skillnader och likheter lyfts fram. För att kunna analysera vidare det förskolläraryrket i studien uttrycker, vad som påverkar förskollärares arbete med systematiskt kvalitetsarbete samt hur de påverkas har den utvecklingsekologiska systemteorin applicerats i en förskolekontext. Där förskolläraren står i mitten och omges av de olika systemen som har effekt och verkan på hur förskolläraren gör och ser på systematiskt kvalitetsarbete. Microsystemet är de närmaste kollegorna, arbetslaget och barngrupp. Inom mesosystemet finns förskolechefen och organisationen. Exosystemet innefattar huvudman och budget. Makrosystemet innefattar vald ansats gällande arbetet, läroplan, politik, forskning och utbildning. Kronosystemet innefattar den tidsperiod då förskollärares utbildning ägt rum. Teori möjliggör att förstå empiri utifrån ett bestämt perspektiv och begrepp stödjer till att skapa förståelse av det som undersöks (Svensson, 2015).

5.5 Diskussion kring studiens kvalitet

Användandet av en kvalitativ metod kan problematiseras med att generaliserbarheten brister (Svensson & Ahrne, 2010), en medvetenhet om detta finns. Då studien är av begränsad omfattning syftar studien till att göra nedslag i olika verksamheter för att studera det systematiska kvalitetsarbetet i de valda verksamheterna, det vill säga, några generella slutsatser kommer inte kunna dras utifrån studien. Däremot kommer studiens resultat jämföras med andra studier inom samma ämne och därmed få en viss generaliserbarhet. Detta är ett fördelaktigt sätt att påvisa generaliserbarhet i kvalitativa studier (Svensson och Ahrne, 2010). Utöver detta diskuterar Svensson och Ahrne (2010) även kvalitativa studiers trovärdighet. De påpekar vikten av transparens i studiens text för att kunna framföra kritik och diskussion av studien samt belysa eventuella svagheter.

Studien är av kvalitativ ansats och är därför problematisk att upprepa. För att visa på reliabilitet behöver studien vara tydlig, transparent och självkritisk, vilket Svensson och Ahrne (2014) belyser. Med en transparens i studien visas därmed validiteten. Validitet handlar om att undersöka det som är tänkt att undersökas (Eriksson Barajas et al. 2013). En transparent kvalitativ text visar därmed på både reliabilitet och validitet.

5.6 Etiska överväganden

Utifrån studiens syfte är det inte relevant eller möjligt, utifrån Vetenskapsrådets krav på anonymitet, att röja någon förskolas eller förskollärares identitet (Vetenskapsrådet, 2017). Det är inte heller relevant eftersom studien inte fokuserar på hur en specifik förskola arbetar. Namnen i studien är fiktiva och empirin utgörs av citat och beskrivningar från de olika intervjuerna. Utöver Vetenskapsrådets krav på anonymitet definierar även Svensson och Ahrne (2010); Löfdahl (2014) principen om informerat samtycke, vilket innebär att de som ingår i studien har rätt att veta syftet med den och därefter göra ett ställningstagande om de vill delta eller ej, men även möjligheten att dra sig ur studien. Utöver studiens syfte är det viktigt att informera de som deltar i intervjuerna att deras identitet eller arbetsplats inte kommer röjas, dels för att de ska känna trygghet i deras medverkan och dels för att ge en mer verklighetsförankrad empiri till studien.

Förutom att söka samtycke hos deltagarna påpekar Löfdahl (2014) att val av metod samt publicering och förvaring av empirin måste meddelas till studiens deltagare. Val av metod syftar till att informera om hur medverkandet kommer genomföras, exempelvis genom observation, eller som i denna studie, intervjuer. Publicering och förvaring av empiri syftar till att materialet skyddas från obehöriga samt hur och var det transkriberade materialet kommer presenteras. En annan etisk aspekt är hur intervjufrågorna formuleras och hur deltagarna bemöts under intervjuerna. Eriksson Zetterquist och Ahrne (2015) diskuterar maktfördelning i intervjusituationer, för att undvika ojämn maktfördelning ska studiens intervjuer snarare sträva mot samtal än ett förhör, för att inhämta information.

6 Resultatredovisning

6.1 Mikrosystemet

Vid frågan om de utgår från något specifikt arbetssätt gällande det systematiska kvalitetsarbetet beskriver Vera att detta beror på vilka man jobbar med. Hon beskriver att det beror på olika plattformar, ryggsäckar med kunskap som man har med sig. Under intervjun frågades Vera om det finns en kollegial samsyn i arbetslaget gällande systematiskt kvalitetsarbete.

Japp! Det funkar jättebra just nu här, sen beror det ju naturligtvis på vilka constellationer man har.

Vidare förklarar Vera att de arbetar Reggio Emilia inspirerat och att barnens delaktighet är viktig.

Sen, där gäller det ju att både följa barnen och deras intressen och samtidigt titta tillbaka vilka områden har vi kommit in och tassat på och jobbat med och så ser man det område har vi inte jobbat med, då får vi hitta på ett sätt att peka på det området för att se till att vi jobbar med det.

Under intervjun återkommer Vera till barnen vid ett flertal gånger. På frågan hur man gör systematiskt kvalitetsarbete redogör Vera att utgångspunkten är vad de behöver arbeta med utifrån barngruppens behov. Hon beskriver detta med ett exempel där, utifrån en kartläggning, upplevde de att barnen inte lekte rollekar på en avdelning som de sedan arbetade vidare med under en tid. Vera beskriver att detta kunde göras tack vare att de gör observationer eller skriver ner för att komma vidare och skapa förändring. Fortsättningsvis berättar Vera under intervjun att när tiden inte räcker till på grund av frånvaro från personal i arbetslaget är det tiden utanför barngruppen som utesluts.

Då blir det ju faktiskt planeringen och reflektionstid lidande. För det är det första man faktiskt tar bort. För oss är det faktiskt att det fungerar i barngruppen.

Även Mona återkommer till barnen. Vid frågan vilka arbetsuppgifter som tar mest tid diskuterar Mona att arbetslaget har fått mer tid utanför barngruppen men att hon själv hade velat vara så mycket som möjligt i barngruppen. Hon nämner bloggen där vårdnadshavarna kan följa aktionsforskandet.

Alltså jag tycker det kan ta lite mycket tid från verksamheten när man jobbar med barnen.

Mona berättar att utbildning inom aktionsforskning har hon framför allt fått genom två kollegor, kurser inom ansatsen har hon inte fått än, men att detta sker successivt på förskolan. Vid frågan vad hon anser är en bra arbetsplats beskriver hon en bra strukturerad verksamhet som strävar mot samma mål och att arbetslaget ska fungera bra ihop samt att det är något man får jobba på dagligen. På frågan om Mona upplever att det finns en kollegial samsyn i arbetslaget svarar hon,

Jo men det tycker jag, vi tar ju del av varandras aktionsforskning också. Faktiskt, och liksom tar, aha, det har ni gjort och det kanske vi också ska testa, liksom lite sådana grejer, att vi faktiskt tar del av varandras, det ger väldigt mycket tycker jag.

På Kristinas arbetsplats utgår det systematiska kvalitetsarbetet från projekt knutet till läroplanen. Kristina förklarar att de arbetar utifrån en kvalitetscirkel med projektet, men berättar vidare att alla barnen inte är deltagande i projektet och med detta kan man inte bara skriva i kvalitetscirkeln om själva projektet.

Och sedan lägger vi in löpande, kring det andra, som de andra barnen gör. Så det finns med, men det är ju bara för man inte ska missa någonting, för allting är lika viktigt tycker jag, även om man bygger med lego eller sitter och målar med någonting eller om man jobbar i ett projekt, så är allting lika viktigt.

Vid frågan om Kristina upplever att det finns en kollegial samsyn kring vad systematiskt kvalitetsarbete står för beskriver hon att detta inte har diskuterats i arbetslaget, bland annat för att de är nya för varandra.

Och nu blir det ny kollega igen så, ah.

Intervjuarna: Men det är inget du har reflekterat över då, att ni är olika i vad det syftar till och handlar om?

Om vi resonerar på detta huset så tror jag inte att det finns en samsyn överhuvudtaget i vad systematiskt kvalitetsarbete står för oss alla, för vi har inte diskuterat det på djupet eller grottat ner oss i det. Inte sedan jag började här i alla fall.

På Mys arbetsplats arbetar man först och främst efter ansatsen aktionsforskning men de har också börjat med pedagogisk dokumentation även om det inte uttalat är Reggio Emilia inspirerade. Hon beskriver hur hon och arbetslaget gör och menar att det finns en samsyn i arbetslaget kring systematiskt kvalitetsarbete.

Vi aktionsforskar ju, sen har väl, jag menar, sen har vi kanske gjort aktionsforskningen så det passar vårt arbetssätt. Så det är liksom inte renodlat rakt av aktionsforskning utan vi har liksom anpassat det och testat under ett antal år. Så vi har väl hittat vår egen sorts aktionsforskning.

My återkommer även hon till barnen, hon berättar att det finns tillräckligt med tid till systematiskt kvalitetsarbete i verksamheten där hon jobbar, om man prioriterar och tar tillvara på tiden, men att det hade blivit bättre om det fanns ytterligare med tid.

Det hade självklart blivit bättre, men då är det ju också, all tid vi sitter med systematiskt kvalitetsarbete är också tid som vi inte är så mycket med barnen, så det är ju också svårt. Det är ju en balansgång, vi gör ju det för barnens skull, för verksamheten ska bli bättre, så jag menar att vi måste sitta med det systematiska kvalitetsarbetet för att göra en bättre verksamhet.

6.1.1 Sammanfattning

Microsystemet påverkar förskollärarnas jobb med systematiskt kvalitetsarbete, med att systemet inverkar på vad, när och hur det systematiska kvalitetsarbetet utförs. Det ges en bild hur microsystemet har påverkan på förskollärarna då de alla återkommer till barnen. Utöver detta påverkar systemet arbetet då förskollärarna beskriver hur och om det finns en samsyn i arbetslaget gällande systematiskt kvalitetsarbete. Vera diskuterar detta med hur kvalitetsarbetet realiserar är beroende av arbetslaget och kollegors kunskaper och syn.

Kristina beskriver att det idag saknas en samsyn i arbetslaget hur de ska förstå och arbeta med systematiskt kvalitetsarbete. My och Mona menar att de har en kollegial samsyn gällande arbetet i arbetslaget, Mona skildrar att de lär av och med varandra, då hon berättar hur de delar med sig av aktioner mellan kollegor och arbetslag. My beskriver samsynen på liknande sätt då hon förklarar att arbetslaget har gjort aktionsforskning till sitt eget, så det passar deras arbetssätt. Både My och Mona återger arbetet med ett vi-perspektiv under intervjuerna.

Sammanfattningsvis verkar det som att förskollärarna är beroende av att det finns någon slags samsyn i arbetslaget när det kommer till arbetet med systematiskt kvalitetsarbete. Även barnen är något som påverkar förskollärarnas arbete i att bedriva systematiskt kvalitetsarbete, då förskollärarna framför att det är viktigt att barnen och arbetet i och med barngruppen kommer i första hand.

6.2 Mesosystemet

När frågan om förskollärarna fått fortbildning inom systematiskt kvalitetsarbete beskriver Vera att de fått mycket vidareutbildning inom ämnet, bland annat genom kurser inom aktionsforskning och pedagogisk dokumentation. Hon berättar att den fortbildning de fått har varit på förskolechefens initiativ. Det framkommer dock inte på vilken nivå kurserna har varit.

Vi måste ju få de resurserna och de kunskaperna för att kunna utföra vårt arbete och det är ju vår förskolechefs uppgift att se till att vi har de kompetenserna.

Hon fortsätter att berätta att de arbetar med BRUK (bedömning, reflektion, utveckling och kvalitet) för att deras nya chef har sina rötter i det arbetsmaterialet, men att de i arbetet med systematiskt kvalitetsarbete i huvudsak utgår från en blandning mellan pedagogisk dokumentation och aktionsforskning som ska passa deras verksamhet.

Under intervjuens gång nämner Vera även att det är förskolechefen som sätter krav på personalen på vad som ska göras och vad som ska dokumenteras inom det systematiska kvalitetsarbetet. Hon berättar också att det finns en utvecklingsgrupp på enheten som består av förskollärare inom enheten som utarbetar arbetssätt, Vera nämner exempelvis ett reflektions- och analysprotokoll.

My har även hon fått fortbildning inom området på förskolechefens initiativ,

Det kommer uppifrån. Det var vår före detta förskolechef som, när hon började för fem år sedan då ville hon att vi skulle jobba med aktionsforskning. Vi hade inte gjort det innan, och då fick vi alla läsa litteratur liksom.

Det framkommer under intervjun att My gått en handledarutbildning inom aktionsforskning, som hon sedan fått handleda de övriga kollegorna vidare i.

Även det utifrån förskolechefens förfrågan och på dennes initiativ. Men att alla i verksamheten på något sätt fick fortbildning inom aktionsforskning. Hon förklarar vidare,

Alla fick läsa gemensam litteratur och vi fick föreläsningar och sen under tiden jag pluggade då var det en annan pedagog i huset som läst aktionsforskning sen innan så då började hon handleda alla, och sen när jag var klar då handledde vi hälften var, så vi är två handledare på enheten.

Även Mona förklarar att de arbetar med aktionsforskning. Hon svarar att hon inte fått fortbildning inom aktionsforskning men att det finns andra kollegor i verksamheten, likt My, som gått handledarutbildning inom ansatsen för att kunna handleda resterande på arbetsplatsen. Mona fortsätter att förklara att förskolechefens mål är att fler ska gå fortbildning inom området,

Sen är väl tanken att hon vill att alla ska försöka gå utbildningar, men det får ju bli successivt, per år, eftersom inte alla kan göra det samtidigt, men det är ju det vi strävar åt.

Under intervjun berättar Mona att hon själv känner att hon skulle vilja ha fortbildning inom området,

Alltså jag själv kan ju känna att jag hade velat ha lite mer kött på benen. Det erbjuds ju fortbildning, så det är ju i så fall att få vänta på att få göra det, det finns ju möjligheter, det kommer komma möjligheter.

Hon berättar vidare att det är förskolechefen som väljer ut vem som får gå på vilka utbildningar. Utöver aktionsforskning går förskollärarna på förskolan även på fortbildning inom andra områden, till exempel kurser om Reggio Emilia och generella kurser om systematiskt kvalitetsarbete. Hon nämner också att det är förskolechefen som vill att de ska jobba med just aktionsforskning som ansats inom systematiskt kvalitetsarbete, men att det är något som arbetas med i hela kommunen.

När frågan om det avsätts tillräckligt med tid till det systematiska kvalitetsarbetet svarade Mona att det gör det men att man alltid skulle vilja ha mer tid, men att det är upp till förskolechefen att ge dem den tiden till planering. Mona berättar att planeringstiden är inbakat i den övriga arbetstiden, att de inte längre har så kallat barnfri tid, men att de samtidigt fått mer tid att disponera till planering och kvalitetsarbete.

Men jag kan ju tycka att vi hade behövt mer tid om hon verkligen vill att det ska bli bra, för det blir ju hon som får läsa igenom det sen, alltså chefen, och vill hon ha ett bra arbete så behöver vi ha lite mera tid att lägga undan till det.

Kristina berättar att den arbetsplats hon är på nu är den första arbetsplatsen där hon fått ett schema på 34 timmar, de resterande 6 timmarna lägger hon själv upp hur hon vill arbeta med planering och exempelvis systematiskt kvalitetsarbete,

Det har aldrig hänt förut, utan man har alltid fått 40 timmar, och det har liksom alltid funnits inlagt, min planering och APT och kvällsplanering, men den dagsplaneringen man har haft i

arbetslaget eller sin egen, det är ju inte alltid man har fått ut den, i och med att den har varit inbakad i den arbetstid man har, fattas det då folk får du hoppa den.

Kristina säger att det finns goda förutsättningar att bedriva systematiskt kvalitetsarbete i verksamheten men nämner att i vissa fall kan tid till systematiskt kvalitetsarbete gå förlorad till andra uppgifter och åligganden inom yrket och uppdraget.

6.2.1 Sammanfattning

Sammanfattningsvis genom de intervjuer som gjorts framgår det att förskollärarnas arbete med systematiskt kvalitetsarbete påverkas av mesosystemet. Förskollärarna påverkas av hur förskolechefen ger möjlighet till de verksamma att få fortbildning inom området och därmed kunskap i hur de ska arbeta med systematiskt kvalitetsarbete i den dagliga verksamheten. Det framgår också att det är förskolechefen som avgör hur schemat ser ut, hur mycket tid som ska avsättas för att kunna gå igenom den dokumentation som skett i verksamheten och att det också är den tiden som är inlagd som i sin tur påverkar förskollärarnas arbete med systematiskt kvalitetsarbete. Mesosystemet har också verkan på förskollärarna gällande arbetet då intervjuerna beskriver olika sätt att organisera kvalitetsarbetet.

6.3 Exosystemet

Kristina förklarar att det systematiska kvalitetsarbetet utgår framförallt från det projekt som bedrivs på förskolan, där de använder sig av en kvalitetscirkel i arbetet. Vid frågan vem som har beslutat att projektet ska styra kvalitetsarbetet har hon förstått att det är på huvudmannanivå.

Ah det gör det, det gör det. Det kommer från kommunen.

Intervjuarna: Det styrs från huvudman alltså?

Mmmm. Så har jag tolkat det, det här året.

Kristinas tolkning är att huvudmannen för den verksamhet hon arbetar i styr vad de ska arbeta med utifrån kvalitetsarbetet, Mona berättar istället att huvudmannen för hennes förskola styr hur de ska arbeta med systematiskt kvalitetsarbete. Hon förklarar att arbetslaget själva avgör vad de ska göra för aktioner men att det är huvudman som har valt aktionsforskning som ansats.

Det är ju över hela kommunen här, alltså det är väl det som har blivit ansatsen överhuvudtaget.

Likt Mona nämner också My att hon och arbetslaget har stort inflytande när det kommer till arbetet inom aktionsforskning. Hon förklarar att de själva får välja ett målområde inom ansatsen att arbeta med.

Ah det är stort. Det är vi som lägger upp ett målområde, det här vill vi jobba med det här läsåret, och så jobbar vi utifrån det. Så vi har väldigt stor frihet tycker jag. Vi lägger upp det på vårt sätt.

My förtydligar detta senare under intervjun när hon får frågan om det finns några former av riktlinjer från huvudman att det finns områden som de ska utvärdera, men att det inte är något krav.

Det enda som finns från huvudman, det är ingenting vi måste jobba med, det är ett område som vi ska särskilt utvärdera, där ska vi bara utvärdera hur vi egentligen har jobbat med det det här året, och då kan man få syn på att oj, det har vi faktiskt inte jobbat med, vi får kanske aktionsforskning kring det nästa år. Så har det ju blivit nästa år, men det är ingenting vi måste. Sen har vi ju särskilda strategier som vi måste jobba med. Som till exempel, då har vi att vi verkligen måste påbörja arbetet med pedagogisk dokumentation. För att vi ska få in, verkligen få in och få syn på barns delaktighet och inflytande.

Som har nämnts tidigare har Mona tagit del av hur man gör aktionsforskning genom kollegor och att kurser inom ansatsen sker successivt i verksamheten. Detta styrs från förskolechef men det är också en fråga för exosystemet då det även innefattar budget och resurser. Vera diskuterar också problematiska omständigheter kopplat till budget och resurser. Bland annat administrativa kringuppgifter och städuppgifter, som hellre skulle kunna läggas på dokumentation och reflektion menar Vera. Hon reflekterar över hur det var tidigare med en förskolechef, lokalvårdare och vaktmästare på varje förskola som tog dessa kringuppgifter.

...som är borttaget från dom och lagt på oss. Annars blir det inte gjort.

Vera nämner under intervjun att det finns påtryckning uppifrån att tänka på budgeten och inte ta in för mycket vikarier samt att antal personal och barn påverkar möjligheterna till att realisera läroplanens skrivningar. På frågan om Vera som förskollärare ser några hinder i arbetet med systematiskt kvalitetsarbete svarar hon,

Det är ju precis det här att det är ju det som stryker på foten så fort det fattas personal och sjukdom med mera. Tid och resurs. För det hade inte strukits på foten om vi hade haft mindre barngrupp eller mer personal.

Hon nämner även att verksamheten påverkas av det politiska läget i kommunen, att den kommun hon är verksam i inte har kunnat hålla vallöftet angående antal barn i varje barngrupp, och att det, i samband med brist på personal, sedan påverkar hur mycket förskollärarna hinner arbeta med det systematiska kvalitetsarbetet.

Då blir det faktiskt planering och reflektionstid lidande. För det är det första man faktiskt tar bort. För oss är det faktiskt viktigare att det fungerar i barngruppen.

6.3.1 Sammanfattning

Utifrån hur de intervjuade förskollärarna diskuterar förutsättningarna i verksamheterna samt vad och hur exosystemet påverkar de verksamma genererar detta en delad bild av

exosystemets påverkan. Vera upplever utmaningar att förverkliga uppdraget på grund av budget samt resurser. Medan Mona och My har större möjligheter att själva styra och påverka hur de gör systematiskt kvalitetsarbete, men påverkas fortfarande av exosystemet. Med utgångspunkt från Kristinas intervju, ger hennes beskrivningar att hon påverkas av exosystemet på andra sätt än övriga deltagare i studien. Då huvudman styr vad det systematiska kvalitetsarbetet ska inrikta sig på i verksamheten.

6.4 Makrosystemet

På frågan om det är förskolechefen eller huvudmannen som ordnat möjlighet till fortbildning svarar Vera att det också handlar om vad som står i läroplanen om dokumentation, och att det är därför förskolechefen måste ge dem de förutsättningarna. Vera nämner också GDPR och sekretess som ett hinder gällande dokumentation som produceras av pedagoger och barn. Detta på grund av att avidentifieringen av barnen leder till att när dokumentationen vid ett senare tillfälle ska användas vet inte personalen vilken individ det dokumenterade gällde.

Under intervjun nämner Kristina att man med hjälp av ny forskning i form av böcker kan lära sig om systematiskt kvalitetsarbete,

Jag tänker det har ju kommit en ny bok nu som heter systematiskt kvalitetsarbete på alla nivåer, den är ju, den blir ju mer, man uppdaterar sig själv liksom.

Utöver ny forskning nämner Kristina, liksom Vera, också läroplanen för förskolan, att vad som står i den påverkar hur man arbetar,

Och likadant även som läroplanen, nu förändras ju den nästa år och nu var det en föreläsning som gick här i stan om hur man kan jobba med den.

På frågan om man som förskollärare upplever att man har tillräckliga kunskaper för att arbeta med systematiskt kvalitetsarbete svarar My att det är genom vidareutbildningen inom aktionsforskning som hon fått kunskap för att kunna bedriva det systematiska kvalitetsarbetet. Hon fortsätter med att just kunskapen och brist på utbildning om området kan bli till ett hinder i arbetet,

Ah, det är ju svårt om man inte alls har någon kunskap om det och hur man kan göra. För då kan det ju vara svårt, för vad är en analys? Vad är skillnad på analys och resultat? Man måste ju ha en viss kunskap för att kunna bedriva systematiskt kvalitetsarbete.

Mona kopplar också till utbildningen när hon pratar om att hon känner att hon inte besitter tillräckliga kunskaper inom systematiskt kvalitetsarbete,

Jag är inte helt hundra på grejerna. Även om jag ska ha med mig det från utbildningen så känner jag ändå inte att man har fått alla delar där.

Även läroplanen, politik, utbildning och forskning påverkar hur förskollärarna arbetar med systematiskt kvalitetsarbete, vilket framkommer tydligt i intervjuerna.

6.4.1 Sammanfattning

Alla deltagare refererar till läroplanen för förskolan och hur makrosystemet påverkar deras uppfattningar och förståelse av systematiskt kvalitetsarbete. Kristina och Vera återkommer till läroplanen och att dess skrivningar påverkar dem i arbetet. Dels av att den styr vad som ska förverkligas i verksamheten och dels att läroplanen revideras och med det behöver ny kunskap erövrats för förskollärarna för att kunna förstå och tolka den. Vera nämner också hur makrosystemet utgör utmaningar att arbeta med systematiskt kvalitetsarbete. Både My och Mona ser utmaningar och prövningar gällande makrosystemet då de båda diskuterar utbildning och kunskaper i att göra systematiskt kvalitetsarbete, detta återkommer även Kristina till då hon nämner aktuell forskning som källa till kunskap inom området. Avslutningsvis blir det också synligt att förskollärarna påverkas av makrosystemet då valda ansatser har sin grund i forskning och teorier.

6.5 Kronosystemet

My har varit verksam förskollärare i 20 år, utöver förskollärare utbildningen har hon läst aktionsforskning på universitetsnivå 7,5 poäng samt fortlöpande utbildning inom systematiskt kvalitetsarbete under studiedagar. Kristina har jobbat som förskollärare i ungefär 30 år. Hon beskriver att hon dels läst litteratur om systematiskt kvalitetsarbete på egen hand och som hon beskriver det, är självlärd, då hon jobbat i olika verksamheter med olika ansatser gällande systematiskt kvalitetsarbete. Mona slutförde sin förskolläraryt utbildning 2015 och har varit verksam sedan dess, utöver detta har hon fått utbildning genom kollegor gällande aktionsforskning som är förskolans ansats när de gör systematiskt kvalitetsarbete. Vera berättar att hon har jobbat som förskollärare sedan 1993, det vill säga varit verksam i 25 år. Vera har gått en kurs i aktionsforskning samt pedagogisk dokumentation. Utöver detta också gått förskolläraryt utbildning 2012.

6.5.1 Sammanfattning

Samtliga intervjupersoner har alltså fått någon form av fortbildning inom området systematiskt kvalitetsarbete, oavsett när de utbildat sig och hur länge de varit verksamma.

7 Slutdiskussion

I detta kapitel kommer vi först diskutera och problematisera vald metod samt tillvägagångssätt. Därefter presenteras studiens resultat och analyseras djupare. Vilket diskuteras med hjälp av den utvecklingsekologiska systemteorin och tidigare forskning i ämnet. Detta presenteras likt resultatredovisningen, med teorins system som rubriker, där tidigare forskning vävs in. Exosystemet och makrosystemet delar rubrik då diskussionerna kring dessa system inbegriper dem båda. Avslutningsvis en sammanfattning av studien och presentation av svaren på frågeställningarna till studien.

7.1 Metoddiskussion

Under förberedande kurs till examensarbetet diskuterades möjliga tillvägagångssätt gällande att samla in empirin till studien. Diskussionerna kretsade kring kvalitativa eller kvantitativa metoder, slutsatsen blev att göra en kvalitativ studie. Med motiveringen att denna metod skulle kunna vara fördelaktig då vi som intervjuare ges möjlighet att anpassa samt ställa följdfrågor till intervjupersonerna för att förstå och tolka deras resonemang, som tidigare nämnt blir därmed intervjuerna också halvstrukturerade. Följdfrågor kan därför anpassas och ställas utöver de förutbestämda intervjufrågorna, vilket i sin tur kan bidra till att tydliggöra intervjupersonernas svar, vilket Eriksson, Zetterquist och Ahrne (2014) uttrycker. Studiens strävan är att försöka förstå människors handlingar samt meningen av den, som Eriksson Barajas et al. (2013) påpekar är kvalitativa studiers syfte. På grund av begränsande med tid till studien kan detta dock tolkas som en nackdel. Den empiri som samlats in består av ett urval av fyra intervjuer, om studien istället utgått från öppna enkäter skulle flera personer kunna ingå i studien och med detta generera mer empiri. Även gruppintervjuer skulle kunna vara ett alternativ men valdes bort på grund av utmaningar i och med genomförandet. Det kan vara praktiskt svårt att samla flera förskollärare under en och samma tidpunkt på grund av att verksamheten ska fungera samtidigt samt svårt att få till på grund av kursens längd.

Diskussioner har också förts gällande intervjuerna. Där färre och längre intervjuer skulle kunna generera djupare förståelse av hur förskollärare beskriver att de gör samt vad som påverkar det systematiskt kvalitetsarbete. Även vad som presenteras utifrån empirin har diskuterats. Vi som författare till studien påverkar resultatet och det är inget vi kan förbise, detta då studien endast presenterar korta utdrag från intervjuerna. Anledningen till detta är att fullständiga intervjuer skulle vara ohållbart för läsaren att ta till sig. Beroende på vad som presenteras, val som vi har gjort, påverkar detta resultatet och hur läsaren av studien förstår resultatet. Den presenterade empirin från de olika förskollärarna är vår sammanfattande tolkning av hur varje individ gör systematiskt kvalitetsarbete och vad som påverkar dem. Med detta sagt skulle andra personer kunna dra andra slutsatser av empirin än vad vi har gjort i studien. Vi ser också en möjlig påverkan från förskolechefer för studiens resultat. Då vi till en början vänt oss till förskolechefer för att få ett tillåtande samt tillträde till intervjupersoner kan detta påverka studiens resultat då personen i fråga väljer förskollärare som de upplever har goda kunskaper i studiens ämne.

Även om frågan ställts till skolan eller enhetens alla förskollärare kan detta ge samma utfall om det framförallt är lärare med intresse och kunskaper i ämnet som ställer upp i studien.

7.2 Resultatdiskussion

7.2.1 Microsystemet

Detta system tycks påverka individen, det vill säga förskolläraren relativt mycket. Det synliggörs att alla intervjupersoner beskriver att de påverkas av microsystemet när de diskuterar tiden med barnen och placerar barnens omsorg och välmående framför dokumentation och systematiskt kvalitetsarbete. Detta ger en tydlig bild av hur microsystemet påverkar förskollärarna när de gör systematiskt kvalitetsarbete, det är dock inte uppseendeväckande med ett helhetsperspektiv på läroplanen för förskolan. Läroplanen beskriver och motiverar ett barnperspektiv där lek, lärande och omsorg ses som odelbara (Skolverket, 2016). Med detta helhetsperspektiv samt barnperspektiv är det begripligt varför förskollärarna diskuterar som de gör angående tid till barnen och tid till dokumentation. Studien visar även hur detta system påverkar individerna gällande samsyn på systematiskt kvalitetsarbete i arbetslagen. My, Mona och Vera beskriver en god samsyn i arbetslagen medan Kristina snarare beskriver att hon saknar detta på sin arbetsplats. Detta påverkar individen på olika sätt, med en samsyn på vad systematiskt kvalitetsarbete är och vad det står för samt en gemensam ansats att utgå ifrån ser vi som fördelaktigt eller snarare en förutsättning för att göra systematiskt kvalitetsarbete. Mona beskriver hur arbetslaget stödjer och tar lärdom av varandra när de aktionsforskar. Därmed påverkar microsystemet positivt på förskolläraren, medan systemet i andra fall snarare kan ge en negativ påverkan på individen, där en samstämmighet saknas utifrån studiens resultat.

Under intervjun pratar Vera om att följa barnen och deras intressen och beskriver hur de med inspiration från Reggio Emilia också behöver blicka tillbaka för att se vilka strävandemål arbetslaget har berört. Vilka mål de inte har berört och därmed hitta sätt att arbeta med dessa mål. Kristina förklarar under intervjun att de även skriver i kvalitetscirkeln om vad de andra barnen gör, som inte är deltagande i projektet. Detta för att allt är lika viktigt oavsett vad barnen gör.

Ovanstående kan relateras till tidigare forskning om systematiskt kvalitetsarbete. Tolkningen är att förskollärarna fokuserar på vad de som lärare och barnen gör tillsammans samt det barnen gör enskilt i dokumentationen. Både Sheridan, Williams och Sandberg (2013) och Skolinspektionen (2018) beskriver att dokumentation i stor utsträckning kretsar kring aktiviteter och sammanfattningar av dessa. Veras utgångspunkt tolkas som att dokumentationens syfte är att belysa vilka läroplansmål de har arbetat med och med detta synliggörs vilka mål de framöver behöver arbeta med när hon pratar utifrån det Reggio Emilia inspirerade arbetssättet. Vilka pedagogiska samt didaktiska val de gjorde i aktiviteterna för barns lärande utifrån läroplansmålen nämns inte och inte heller att dessa granskades. Dahlberg och Lenz Taguchi (2015) beskriver dock att dokumentation av vad barn gör enskilt och tillsammans med pedagog kan skapa insikter av vad pedagogiska samt didaktiska val får för konsekvenser i verksamheten. Men de påpekar vikten av reflektion och analys av dokumentationen för att möjliggöra ytterligare utveckling av verksamheten. Förskolan

kvalitet påverkas av vilka anledningar som förskollärare dokumenterar, och varför dokumentation görs (Alvestad & Sheridan, 2014).

Det Kristina förklarar angående kvalitetscirkeln och barn som inte deltar i projektet kan kopplas till resultatet från Skolinspektionen (2018), där de påpekar brister gällande att styra systematiskt kvalitetsarbete utifrån läroplanens skrivningar. Ett lärandeobjekt där läraren tar ansvaret för barnens potentiella lärande (Sheridan & Pramling Samuelsson, 2009). Läroplanens strävansmål kan med det snarare tolkas in i efterhand när dokumentationen bearbetas. Detta behöver inte vara fel i sig men gällande det systematiska kvalitetsarbetet uppfattas det som problematiskt. Utan ett valt strävansmål och ett nuläge av vart barnen befinner sig i relation till lärandet finns heller inget att väga mot när utvärderingen ska göras, av vad verksamheten möjliggör och erbjuder barnen för deras utveckling och lärande.

Sammanfattningsvis blir det urskiljbart att microsystemet påverkar de enskilda förskollärarna när de gör systematiskt kvalitetsarbete. Beroende på vilken samstämmighet som finns i arbetslaget och med barnen verkar kvalitetsarbetet påverkas på olika sätt.

7.2.2 Mesosystemet

Gemensamt för de förskollärare som intervjuats i studien är att hur de ska bedriva det systematiska kvalitetsarbetet påverkas av mesosystemet. Förskolechefen har antingen själv valt ansats som de verksamma ska utgå från alternativt fört vidare den ansats som kommit från huvudmannanivå. Mona och My som arbetar utifrån ansatsen aktionsforskning visar dock på att de får ett visst förtroende att själva utforma hur de arbetar inom ansatsen och vilka fokusområden de vill arbeta mer med, därmed är deras påverkan av mesosystemet av ett annat slag än hur det ser ut för Kristina och Vera.

Det tyder också på att mesosystemet har verkan på förskollärarna då detta system styr hur verksamheten organiseras. Datainsamlingen visar på olika organisatoriska exempel. Bland annat utvecklingsgrupper, hur förskolechefen planerar pedagogernas planeringstid samt när fortbildning sker och planeras, för systematiskt kvalitetsarbete. Kristina nämner även att i vissa fall saknas tid till arbetet på grund av att andra åligganden kommer före av olika anledningar. Mona menar att mer tid skulle föra med sig ett bättre och grundligare underlag till kvalitetsarbetet.

Det är stora krav som vilar på mesosystemet, de verksamma förskolecheferna behöver precis som förskollärarna kunskaper om att göra systematiskt kvalitetsarbete men cheferna behöver också stödja samt säkerställa att kompetensen finns i verksamheten. Studien av Håkansson (2016) visar att även om förskolechefer har en tydlig bild av vad systematiskt kvalitetsarbete syftar till, menar cheferna att dokumentationen snarare synliggör förskolans arbete framför att analysera verksamhetens kvalitet och förutsättningar för barns lärande.

Det finns en osäkerhet bland förskollärare att göra kvalitetsarbetet menar förskolecheferna i studien samt en ovillighet att utföra arbetet på grund av tidsbrist (Håkansson, 2016). Detta överensstämmer med slutsatsen som Skolinspektionen (2012) gör, att många förskollärare känner en vanmakt samt oklarhet angående dokumentation och systematiskt kvalitetsarbete. Detta blir också synligt i empirin som framkommit i denna studie. Å ena sidan kan dessa förklaringar ifrågasättas av läroplanens skrivningar, att förskolecheferna är de pedagogiska ledarna och har huvudansvaret att verksamheten arbetar med och utifrån läroplanens mål och uppdrag (Skolverket, 2016). Även om tidsbrist är en förklaring kan också detta härstamma till vilka förutsättningar förskolecheferna ger personalen att bedriva arbetet. Å andra sidan som Håkansson (2016) diskuterar kan det bero på att läroplanens skrivningar skärpts gällande systematiskt kvalitetsarbete i förskolan och därmed skapat en osäkerhet bland förskollärarna. Det Håkansson skriver kan förbindas med makrosystemet och hur detta system påverkar förskolläraren. Detta kommer diskuteras vidare under makrosystemet.

En förkortad framställning av mesosystemet visar på att detta system är av betydande vikt gällande att göra systematiskt kvalitetsarbete samt att det påverkar förskolläraren i hög grad. Dels på grund av att förskolechefen tycks ha en stor påverkan rörande ansatser och dels av hur denna påverkar hur arbetet organiseras och planeras.

7.2.3 Exosystemet och makrosystemet

Utifrån empirin påverkar exosystemet på olika sätt förskollärarnas arbete med systematiskt kvalitetsarbete. En av intervjupersonerna tog upp en annan del av exosystemet än de andra, där det synliggjordes hur budget och kommunens politiska läge kan komma att påverka förskollärares möjligheter till att realisera det som förskolans läroplan menar att det systematiska kvalitetsarbetet ska syfta till. Dahlberg och Lenz Taguchi (2015) diskuterar, som tidigare nämnt, den "förskolning" som skett av förskolan. Med den förändring som skett i förskolans läroplan behöver dagens förskollärare också andra verktyg för att kunna förverkliga det uppdrag och de strävansmål som läroplanen för förskolan innehåller. Bland annat skulle detta kunna betyda en annan budget och att vikten av att en förändring av resurser till förskolan behövs och att detta tas på allvar på politisk nivå för att kunna realiseras i förskoleverksamheten.

Under tidigare avsnitt, mesosystemet, förklaras det att förskolechefen styr det organisatoriska arbetet gällande fortbildning inom systematiskt kvalitetsarbete, men detta påverkas också av exosystemet. För att möjliggöra fortbildning krävs ekonomiska resurser från exosystemet. Detta påverkar i sin tur individen att utvecklas inom systematiskt kvalitetsarbete. Det Vera säger appliceras på exosystemet, att systemets påverkan begränsar förutsättningarna att uppfylla uppdraget då många kringuppgifter som inte ingår i uppdraget numera ligger hos den verksamma förskolläraren. Hon menar att den påverkan hämmar möjligheterna på grund av ekonomiska ramar i verksamheten, dessa ramar bidrar till tidsbegränsningar att göra systematiskt kvalitetsarbete.

Det Vera beskriver under intervjun är hennes upplevelser vilket respekteras, men det kan också förstås ur andra perspektiv. Dels med mesosystemet, att det är en organisatorisk fråga för förskolecheferna, hur arbetet planeras för pedagogerna. Dels med makrosystemet, eftersom kraven på förskollärare att bedriva systematiskt kvalitetsarbete har höjts i och med att läroplanens skrivningar har skärpts, vilket Håkansson (2016) påpekar, och att detta kan bidra till en osäkerhet bland de verksamma. Samhällets förväntningar på förskolan och på förskolans lärare är idag också annorlunda än för ett fåtal decennier sedan berättar Bergöö (2016) och förskolan närmar sig ett målstyrt system likt det formella utbildningssystemet (Dahlberg & Lenz Taguchi, 2015).

Den sammanfattande bilden av tidigare forskning som presenteras i denna studie beskriver en bild av att förskollärare både dokumenterar samt reflekterar gällande systematiskt kvalitetsarbete, däremot finns en avsaknad av det uppföljande arbetet, analys samt utvärdering av det dokumenterade resultatet (Håkansson, 2016; Sheridan, Williams & Sandberg, 2013; Skolinspektionen, 2012; Skolinspektionen, 2018). Å ena sidan kan detta tolkas på samma sätt som Williams och Sandberg (2013), att det krävs en djupare förståelse bland förskollärare av vad systematiskt kvalitetsarbete innebär och vad det syftar till. Det vill säga att förskollärare behöver en mer grundlig utbildning inom att göra systematiskt kvalitetsarbete. Därmed finns det ett glapp mellan läroplanens revideringar och utbildningen, således behöver förskollärarytbildningen utvecklas och även fortbildningen för verksamma förskollärare. Å andra sidan kan tidsbegränsningar som förklaringar tolkas som ett motstånd från förskollärarnas sida då förskolan blir mer målstyrd och individfokuserad likt grundskolan, att denna utveckling inte stämmer med förskolan och läroplanens intentioner.

Emellertid kan kunskap och utbildning om systematiskt kvalitetsarbete i förskolan i så fall möjligen kunna stävja detta. Förskolans systematiska kvalitetsarbete syftar till att synliggöra vad verksamheten gör, varför samt vad det resulterar i, för att utveckla verksamheten. Det insamlade materialet visar på att exosystemet påverkar individen, likt det som Andersson (1986) uttrycker, att även om inte exosystemet har en direkt koppling till individen påverkas individen av detta. Något som var gemensamt för alla intervjupersoner var att de på något sätt styrs av de beslut som tas på huvudmannanivå, även om de direkt inte har en koppling till de som tar besluten. Utöver detta styr exosystemet också antal pedagoger på avdelningen samt antal barn i barngruppen, vilket berör förskollärarens möjligheter att utföra arbetet.

Det framkom av studiens empiri att makrosystemet på olika sätt har en påverkan på individen. Förskollärarytbildning var gemensamt för alla studiens deltagare. My, en av deltagarna framför på ett tydligare sätt vilken typ av vidareutbildning hon har. My har fått vidareutbildning i form av högskoleutbildning inom aktionsforskning och på så sätt fått större inblick i hur man kan arbeta med det systematiska kvalitetsarbetet. Monas utbildning, som ägde rum vid en senare tidpunkt än övriga deltagare i studien har gett henne andra förutsättningar att realisera läroplanens skrivningar, som den ser ut idag gällande aktuell forskning, teorier och revideringar av läroplanen.

I studien diskuterar både Mona och My om systematiskt kvalitetsarbete på ett sätt som syftar till hur verksamheten kan bidra till barns utveckling och lärande. Den djupare förståelsen de

uttrycker av vad systematiskt kvalitetsarbete syftar till kan ses som förenligt med det Sheridan, Williams och Sandberg (2013) eftersträvar, grundligare förståelse av systematiskt kvalitetsarbete.

7.2.4 Kronosystemet

När det kommer till kronosystemets påverkan synliggjordes det under intervjuerna att tiden för utbildning och förskollärarnas tid som verksamma skiljer sig mellan förskollärarna. Eftersom det systematiska kvalitetsarbetet har stärkts i läroplanens revideringar, är det möjligt att det påverkar arbetet med systematiskt kvalitetsarbete i den dagliga verksamheten. Eftersom Mona utbildade sig för tre år sedan är förändringen över tid för henne som individ mindre än exempelvis Kristina, som varit verksam i cirka 30 år.

Kronosystemet innefattar som Bronfenbrenner (2004) nämner, hur länge man befunnit sig i en viss tidsepok. Man skulle kunna se det som att under hela tiden Mona har varit förskollärare har systematiskt kvalitetsarbete varit en del av läroplanen, medan det bara är en kort tid av Kristinas tid som verksam som systematiskt kvalitetsarbete har sett ut som det gör idag. Detta kan också ses som förenligt med Bergöö (2016), som menar på att förväntningarna på dagens förskollärare och verksamheten de senaste decennierna genomgått stora förändringar. Medan Mona blev verksam när de flesta av dessa förändringar redan reviderats eller vart på väg att revideras i förskolans läroplan, har Kristina fått följa med under tiden förändringarna skett. Vilket kan ha haft en påverkan på Kristinas kronosystem och att hon därför varit mer beroende av att makrosystemet kunnat bidra med verktyg som bland annat fortbildning som behövs för att ta sig an vad exempelvis just systematiskt kvalitetsarbete syftar till.

7.3 Sammanfattande diskussion

Sammanfattningsvis kan vi konstatera utifrån det förskollärarna uttrycker i den presenterade empirin är att det systematiska kvalitetsarbetet bedrivs på olika sätt i verksamheterna. Dels lutar de sig mot skilda ansatser och dessutom ser det olika ut organisatoriskt. Studien presenterar dels förskollärare och avdelningar med friare händer att göra kvalitetsarbetet än andra. Där arbetslaget själv beslutade vad de skulle arbeta med, medan andra var mer styrda från förskolechef eller huvudman. Hur förskollärarna i studien beskriver att de bedriver och gör systematiskt kvalitetsarbete skilde sig åt mellan olika förskolor och huvudmän. Hur förskollärare påverkas i det systematiska kvalitetsarbetet i verksamheterna förklaras med den utvecklingsekologiska systemteorin. Det viktiga är att analysera själva samspelet mellan det biologiska och miljömässiga förutsättningarna för att förstå individens utveckling (Andersson,1986).

Under arbetets gång blev det tydligt att de olika systemen inte är isolerade från varandra, dels på grund av att det är en tolkningsfråga vad som ska appliceras i systemen och dels att systemen upplevdes utmanande att vid vissa tillfällen separeras från varandra.

Men det vi kan konstatera är att lärarna påverkas av barnen och även av arbetslaget. Barnen påverkar arbetet då samtliga förskollärare antingen uttryckligen beskrev att barnen kommer före kvalitetsarbetet eller problematiserade tiden i barngrupp och pedagogisk utvecklingstid. Arbetslaget och samsynen på systematiskt kvalitetsarbete tycks också påverka arbetet, detta närmar vi oss med försiktighet av den anledningen att denna studie är av mindre karaktär, därmed kan inga generella slutsatser dras. Utifrån det empiriska materialet tycks det dock finnas en koppling mellan arbetslagets samsyn samt hur de medverkande i studien diskuterade systematiskt kvalitetsarbete. Det var framförallt två personer som mer konkret beskrev arbetet på det sättet läroplanen och forskning beskriver att det bör göras, dessa personer tydliggjorde under intervjuerna att arbetet syftar till kompetensutveckling av verksamheten samt att det dokumenterade behöver följas upp och utvärderas. Det var dessa personer som beskrev en samsyn i arbetslaget där de gemensamt stävade och arbetade utifrån vald ansats samt diskuterade och delade med sig av erfarenheter mellan varandra i arbetet. För att utveckling och förändring ska kunna ske behöver de verksamma reflektera, analysera och diskutera dokumentationen (Dahlberg & Lenz Taguchi, 2015).

Detta resultat kan även bottna i utbildning, dessa personer utpekade sig i kronosystemet. En av dem har mer aktuell utbildning och varit verksam tydligt kortare tid än övriga medan den andra, utöver utbildningen till förskollärare, läst aktionsforskning på universitetsnivå samt fått fortlöpande utbildning i verksamheten. Detta kan påverka arbetet då aktuell utbildning och vidareutbildning genererar kunskaper inom ämnet. Utifrån Bronfenbrenners utvecklingsekologiska systemteori menar Andersson (2013) att individen inte bara är ett resultat av miljömässig påverkan, utan även skapar och påverkar sin omgivning. Således kan individens förståelse av utbildningens innehåll påverka miljön och systemen och resultera i olika tolkningar beroende på hur individen förstår och tar till sig utbildningen.

Förskolechefen utgör också en central del hur förskollärare gör systematiskt kvalitetsarbete. Denna person styr hur arbetet organiseras och i vissa fall väljer chefen ansats som de verksamma ska arbeta utifrån. Avslutningsvis påverkar självklart läroplanen för förskolan och forskning de verksamma när de gör systematiskt kvalitetsarbete, hur det påverkar beror på tolkningar, ansatser, pedagogiska teorier och vilken forskning den aktuella personen stödjer sig mot med mera. Här har huvudmannen en väsentlig roll, då denna styr budget och med det skapar förutsättningarna för de verksamma att vidareutbilda sig inom systematiskt kvalitetsarbete utöver de ramar och förutsättningar gällande storlek på barngrupper och lärartäthet huvudmannen sätter.

I denna studie har vi genom intervjuer tolkat förskollärarnas beskrivningar hur de arbetar samt hur de påverkas gällande att göra systematiskt kvalitetsarbete, det vi konstaterar är att förutsättningar ser olika ut beroende på en mängd olika aspekter på olika nivåer. Bidrar detta till en likvärdig förskola? I förskolans läroplan står det att, "skollagen föreskriver att utbildningen i förskolan ska, varhelst den anordnas, vara likvärdig" (Skolverket, 2016, s.2). Mer förtydligat i Skollagen (2010:800), SkoL, där det anges att "utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas" (SkoL 1 kap. 9 §).

I läroplanen för förskolan står det även att, "hänsyn ska tas till barnens olika förutsättningar och behov. Detta innebär att verksamheten inte kan utformas på samma sätt överallt och att förskolans resurser därför inte ska fördelas lika" (Skolverket, 2016, s.2). Är det därför det ser olika ut? För att varje förskola har olika förutsättningar och villkor utifrån barnens olika förutsättningar och behov? Eller skapas det olika villkor beroende på förutsättningarna?

Denna studie kan bidra till vidare forskning inom ämnet och med inriktning på ett övergripande plan, exempelvis hur förskolechefer eller huvudman ser på det systematiska kvalitetsarbetet i förskolan. Hur kan de verksamma, chefer, huvudmän och regering tillsammans medverka till det systematiska kvalitetsarbetet? Denna studie visar att det inte bara beror på förskollärares kunskaper i ämnet, det beror delvis också på vad förutsättningar den omkringliggande miljön erbjuder. Beroende på vilka förutsättningar förskollärarna och verksamheten har, skapas också olika förutsättningar för barnen och deras lärande och utveckling. Om systematiskt kvalitetsarbete skapar reflektion och analys samt utvärdering av verksamheten kan detta berika även barnen då förskollärarna utvecklas och använder sig av beprövad erfarenhet för att bidra till alla barns lärande och utveckling. Skolverket (2018) definierar att beprövad erfarenhet kan vara en idé som först prövas enskilt, därefter prövas idén systematiskt under längre tid samt dokumenteras och analyseras. Därefter kan idén användas i större sammanhang, exempelvis i arbetslaget och av andra kollegor i verksamheten och därmed leda till beprövad erfarenhet (Skolverket, 2018). Med detta ser vi kopplingar mellan att göra systematiskt kvalitetsarbete och beprövad erfarenhet för att bidra till barns utveckling och lärande.

Troligen skulle resultaten skilja sig beroende på vald teori. Användandet av en annan teori, exempelvis en sociokulturell teori eller ramfaktorteorin skulle förmodligen ge andra resultat. Denna uppsats kan bidra med förståelse av hur komplext arbetet är från formuleringsarenan till transformeringsarenan och slutligen realiseringsarenan. Detta kan vara av värde för både verksamma förskollärare, förskolechefer och huvudmän. Vi har diskuterat mycket kring samsyn i arbetslagen för att skapa goda förutsättningar i verksamheten. Detta torde också gälla på en högre nivå för att skapa förutsättningar för förskolan som utbildningsinstitution, i synnerhet då systematiskt kvalitetsarbete ska bidra till att utveckla verksamheten för barns lärande och utveckling. Detta arbete har presenterat tidigare forskning som beskriver dels osäkerhet bland de verksamma att göra systematiskt kvalitetsarbete (Håkansson, 2016). Dels en avsaknad av det uppföljande arbetet, analys samt utvärdering av det dokumenterade resultatet (Håkansson, 2016; Sheridan, Williams & Sandberg, 2013; Skolinspektionen, 2012; Skolinspektionen, 2018). Detta efterföljande citat sammanfattar den osäkerhet som Håkansson (2016) beskriver, men även en förståelse av systematiskt kvalitetsarbete och vad det kan bidra till för verksamhetens kvalitet,

Men gud vad svårt, syftet med kvalitetsarbetet? Nää, alltså jag tänker väl att det, under en termin, att det är, syftet är väl att se vad vi har jobbat med, och vad, alltså. Nä, men alltså jag anser väl att det är för att vi ska kunna se, alltså följa upp lite vad vi har jobbat med och vad som har funkant och vad har inte funkant och vad kan man använda mer och vad kan man använda igen och hur kan vi utveckla det vi har gjort redan. Det är väl lite så jag tänker.

8 Referenslista

Ahrne, G & Svensson, P. (2015). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap. I Ahrne, G., & Svensson, P. (Red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 8–15). Stockholm: Liber

Alvestad, T & Sheridan, S. (2014). Preschool teachers' perspectives on planning and documentation in preschool. *Early childhood development and care*. 3(185). 377–392.

Andersson, B-E (1986). *Utvecklingsekologi*. Lund: Studenlitteratur

Andersson, G. (2013). Utvecklingsekologi och sociala problem. I Meeuwisse, A., & Swärd, H (Red.). *Perspektiv på sociala problem*. (s.202–214). Natur & kultur.

Arnqvist, A. (2014). Kvantitativa data – Exemplet barns läsande. I Löfdahl, A., Hjalmarsson, M., & Franzén, K. *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. (s.104–119). Stockholm: Liber.

Bergöö, K. (2016) Barns liv och samhällets textvärldar. I Jönsson, K (Red.), *Bygga broar och öppna dörrar. Att läsa, skriva och samtala om texter i förskolan och skolan*. Stockholm: Liber.

Björndal, Cato, R.P (2005). *Det värderande ögat: Observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Stockholm: Liber.

Brante, T. (2014). Vad är en profession? Teoretiska ansatser och definitioner. I L, Maria (Red.), *Vetenskap för profession*. (s.15–34). Högskolan i Borås.

Brodin, J, Hollerer, L, Renblad, K & Stancheva-Popstadinova, K. (2014). Preschool teachers understanding of quality in preschool: a comparative study in three European countries. *Early childhood development and care*. 185(6). 968-981.

Bronfenbrenner, U. (2004). *Making human beings human: Bioecological perspectives on human development*. Thousand Oaks: Sage Publications.

Dahlberg, G., & Lenz Taguchi, H. (2015). *Förskola och skola. Om två skilda traditioner och om visionen om en mötesplats*. Stockholm: Liber

Doverborg, E., Pramling, N., & Pramling Samuelsson, I. (2013). *Att undervisa barn i förskolan*. Stockholm: Liber.

Eriksson Barajas, K., Forsberg, C., & Wengström, Y. (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap. Vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. Stockholm: Natur & Kultur.

- Eriksson-Zetterquist & Ahrne (2015). Intervjuer. I Ahrne, G., & Svensson, P. (Red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 34–53). Stockholm: Liber
- Håkansson, J. (2016). Organising and leading systematic quality work in the preschool – preschool managers’ perspectives. *School leadership and management*. 3(29). 292–310.
- Löfdahl, A. (2014). God forskningsed – regelverk och etiska förhållningssätt. I Löfdahl, A., Hjalmarsson, M., & Franzén, K. *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. (s.32–43). Stockholm: Liber.
- Löfdahl, A & Perez Prieto, H. (2009). Institutional narratives within the performative preschool in Sweden: “if we write that we’re no good, that’s not good publicity!”. *Early years – an international research journal*. 29(3). 261–270
- Löfgren, H. (2014). Lärarberättelser från förskolan. I Löfdahl, A., Hjalmarsson, M., & Franzén, K. *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. (s. 144–155). Stockholm: Liber.
- Nordin, A. (2014). Centralisering i en tid av decentralisering – om den motsägelsefulla styrningen av skolan. *Utbildning och demokrati*. 23(2). 27–44.
- Palmer, A. (2012). *Uppföljning, utvärdering och utveckling i förskolan -pedagogisk dokumentation*. Stockholm: Skolverket
- Sandberg, A (2014). *Med sikte på förskolan - barn i behov av stöd*. Lund: Studentlitteratur.
- Sheridan, S., Williams, P & Sandberg, A. (2013). Systematic quality work in preschool. *International Journal of Early Childhood*. 45(1). 123–150.
- Sheridan, S., & Pramling Samuelsson, I. (2009). *Barns lärande-fokus i kvalitetsarbetet*. Stockholm: Liber
- Sjöberg, L. (2010). Lärarprofessionalism på glid. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 15(1). 18–32. ISSN 1401–6788
- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Skolverket (2016). *Läroplanen för förskolan lpfö98* (reviderad. 2016). Stockholm: Fritzes. Hämtad från: www.skolverket.se
- Skolverket. (2018). *Forskningsbaserat arbetssätt, några nyckelbegrepp*. Hämtad: 2019-01-16 från <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskningsbaserat-arbetssatt/forskningsbaserat-arbetssatt-nagra-nyckelbegrepp>
- Skolinspektionen. (2012). *Förskola, före skola – lärande och bärande*. Stockholm: Skolinspektionen. Hämtad från: www.skolinspektionen.se

Skolinspektionen. (2018). *Förskolans kvalitet och måluppfyllelse: ett treårigt regeringsuppdrag att granska förskolan*. Stockholm: Skolinspektionen. Hämtad från: www.skolinspektionen.se

Svensson, P. (2015). Teorins roll i kvalitativ forskning. I Ahrne, G., & Svensson, P. (Red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 208–219). Stockholm: Liber

Svensson, P & Ahrne, G. (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsobjekt. I Ahrne, G., & Svensson, P. (Red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 17–31). Stockholm: Liber

Vallberg Roth, A-C. (2001). Läroplaner för de yngre barnen – utvecklingen från 1800-talets mitt till idag. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 4(6). 241–269. ISSN 401–6788

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

9 Bilagor

9.1 Informationsmail

Informationsmail

Hej! Vi är två studenter som läser näst sista terminen på förskolläraryrket vid Göteborgs Universitet. Vi gör nu examensarbetet, där vi intresserar oss för förskollärares syn på det systematiska kvalitetsarbetet.

Syftet med studien är att undersöka förskollärares syn på det systematiska kvalitetsarbetet, hur de arbetar med det samt målet med kvalitetsarbetet. Vår frågeställning är:

- Vad är förskollärares syn på arbetet med systematisk kvalitetsredovisning?
- Hur arbetar man med systematiskt kvalitetsarbete i verksamheten?
- Skiljer det sig beroende på vilket arbetssätt man utgår från? (till exempel pedagogisk dokumentation, utvecklingspedagogisk ansats eller aktionsforskning)
- Hur följs det systematiska kvalitetsarbetet upp?

Vårt insamlade material kommer endast användas i examensarbetet, där det kommer ställas mot tidigare forskning. Förskolan och förskollärares identitet kommer anonymiseras och därmed inte röjas på något vis.

Vi söker förskollärare att intervjua, där varje intervju beräknas ta ca. 30–60 minuter. Är du intresserad av att delta? Eller har du övriga frågor är du välkommen att kontakta någon av oss:

Daniel Larsson
guslardax@student.gu.se

Lovis Karlsson
guskarlor@student.gu.se

Hoppas vi ses!

9.2 Intervjuformulär

Intervjufrågor

Bakgrund

Hur många år har du varit verksam som förskollärare?

Har du under din tid som verksam fått fortbildning inom systematiskt kvalitetsarbete?

Vad är viktigast för dig i ditt yrke?

Vilka arbetsuppgifter tar mest tid?

Vad anser du är en bra arbetsplats?

Utgår ni från ett specifikt arbetsätt i arbetet med systematiskt kvalitetsarbete? (till exempel pedagogisk dokumentation, utvecklingspedagogisk ansats eller aktionsforskning) På vilka grunder? Eget val eller val från förskolechefsnivå/huvudmannanivå?

Hur stor är ditt och arbetslagets inflytande i det systematiska kvalitetsarbetet?

Förståelse/Inställning

Vad anser du är syftet med det systematiska kvalitetsarbetet?

Finns det en kollegial samsyn i arbetslaget?

Hur mycket tid avsätts till arbetet? Upplever du att det avsätts tillräckligt med tid? Vad skulle du vilja göra om du hade haft mer tid?

Uppföljning

Upplever du att du som förskollärare har tillräckliga kunskaper för att arbeta med systematiskt kvalitetsarbete?

Upplever du att ert systematiska kvalitetsarbete bidrar till kvaliteten i verksamheten? - Om ja, varför? Om nej, varför inte?

Ser du som förskollärare utmaningar/hinder i arbetet med det systematiska kvalitetsarbetet?

Hur arbetar ni vidare med den dokumentation ni i arbetslaget (och barnen) producerar?

Hur ser du att arbetet med det systematiska kvalitetsarbetet bidrar till att du analyserar och kommer till slutsatser i dina egna/arbetslagets pedagogiska och didaktiska ställningstaganden?